

EW

KABINETSFORMATIE

‘We moeten in Den Haag niet aan parlementaire zelfbevlekking doen’

‘In zekere zin is de SGP een protestpartij’

Na een kwarteeuw verlaat **Kees van der Staaij** (55) de Tweede Kamer. De veelgeprezen SGP-voorman paart beminlijkheid aan stevig gereformeerd conservatisme. 'De islam heeft een duistere kant.'

Gerry van der List

Foto's Roger Dohmen

Toen hij in 1998 zijn entree maakte in de Tweede Kamer, zeiden zelfs seculiere Kamerleden tegen hem dat hij dit als een wonder van God moest ervaren. Kees van der Staaij verkeerde op de avond van de verkiezingen nog in de veronderstelling dat hij voorlopig niet aan een Haags avontuur mocht beginnen. Zijn SGP werden slechts twee zetels toegedicht. Maar 's nachts belde partijleider Bas van der Vlies hem wakker met de verheugende mededeling dat de nummer drie op de kandidatenlijst ook was gekozen. En dus kon de medewerker van de Raad van State zijn baan opzeggen.

Een kwarteeuw later bij zijn afscheid van de Tweede Kamer, kreeg Van der Staaij louter lof toegezwaaid. Ook tegenstanders van het staatkundig-gereformeerde gedachtegoed prezen de kennis van zaken, welsprekendheid, hoffelijkheid, humor en plichtsbetrachting van de vertrokken nestor van het parlement. Gewezen werd ook vaak op zijn blijmoedigheid. Misschien verrassend. De buitenwacht associeert de bevindelijk gere-

Kees van der Staaij (Vlaardingen, 1968) studeerde rechten in Leiden. Werkte bij de Raad van State. Werd in 1998 lid van de Tweede Kamer voor de SGP en in 2010 partijleider. Adopteerde met zijn vrouw twee kinderen uit Colombia.

formeerden, van wie de SGP de politieke spreekbuis is, immers met vrouwen met zwarte kousen die, begeleid door streng en somber kijkende mannen, ter kerke gaan om naar preken over hel en verdoe-men is te luisteren. Dat beeld dekt de werkelijkheid niet, legt Van der Staaij uit.

‘Als in het gebouw van de Tweede Kamer een gulle lach klinkt, komt deze niet zelden uit de vertrekken van de SGP. Dit heeft zeker te maken met ons geloof. Wij geloven dat er een God is die regeert en die in Christus naar de wereld is toegekomen. Dat geeft een basis van vertrouwen. Het kwaad is hardnekkig, doornen en distels zullen blijven. We leven in een gebroken wereld. Maar christenen weten dat uiteindelijk recht gedaan zal worden en alles goed zal komen. Het is ook wel een kwestie van karakter. Ik sta van nature vrij blijmoedig in het leven, zit niet snel bij de pakken neer.

‘Als Kamerlid begon ik ten tijde van de paarse kabinetten. Erger voor de SGP kon het nauwelijks. Ik hield toen bij spreekbeurten ernstige verhalen, totdat een Statenlid vroeg: Kees, heb je er wel een beetje plezier in? Een leerzaam moment. Je moet vreugde beleven aan je werk als Kamerlid, anders houd je het niet vol.

‘Wat mij uiteraard wel somber stemt, is dat wordt afgeweken van de goede weg die God in Zijn Woord wijst. Maar er is niet louter sprake van verval. Soms doen zich verbeteringen voor. Na Paars kwam bijvoorbeeld het kabinet-Balkenende. Ik heb geen vooruitgangsgeloof, maar evenmin een achteruitgangsgeloof.’

Ondanks zijn rotsvaste geloof schuwt Van der Staaij grote woorden en pretenties. Hij betrad het parlement bescheiden, zonder de ambitie even de wereld te verbeteren. ‘Ik heb

nooit het idee gehad dat ik een groot bouwwerk ging oprichten. Ik zag mezelf meer als een tuinier die zich met liefde en zorg aan zijn taken wijdt. In de wetenschap dat gewied onkruid over een paar dagen kan terugkomen. De Bijbel leert al: veracht de dag van de kleine dingen niet. Het is van belang van kleinigheden te genieten en niet te vervallen in zurigheid omdat je er niet in slaagt heel de wereld te hervormen.’

Met enthousiasme stortte Van der Staaij zich dan ook, als oude rot, op het voorzitterschap van commissies die de werkwijze van de Tweede Kamer tegen het licht hielden. Hij presenteerde geen hemelbestormende veranderingen, maar bescheiden praktische voorstellen.

‘Een concreet voorbeeld is het artikel van het Reglement van Orde, dat bepaalt dat Kamerleden onderling respect dienen te tonen en geen afbreuk mogen doen aan de waardigheid van de Kamer. Zo’n bepaling maakt het beter mogelijk op te treden tegen verzuim. De Kamervoorzitter trekt nu eerder grenzen. Bijvoorbeeld door de geweld legitimerende leus “From the river to the sea” onacceptabel te verklaren. Het

laagje beschaving is dunner dan we denken. In het parlement moeten we daarom zo beschaafd mogelijk met elkaar omgaan.

‘Ik wil overigens de indruk vermijden dat het er in Den Haag steeds wilder aan toegaat. Er zijn golfbewegingen. We moeten niet aan parlementaire zelfbevelekking doen, maar ons best doen de democratie te versterken. Ik voelde me altijd wat ongemakkelijk als ik het staatsrechtelijk geweten van de Kamer werd genoemd. Dat klinkt zo zwaar. Maar ik ben wel een liefhebber van het staatsrecht en voorstander van goede regels.’

Vanmiddag ontvangt Van der Staaij, even onberispelijk gekleed als in de Tweede Kamer, bij hem thuis, in het Zuid-Hollandse dorp Benthuizen waar hij zich een kleine drie decennia geleden vestigde. Hij toont zich, met een mooi christelijk woord, dankbaar voor de drie zetels die zijn partij onder aanvoering van zijn opvolger Chris Stoffer op 22 november behield.

‘De kracht van de SGP ligt voor een deel in haar herkenbaarheid. Je weet wat je aan ons hebt, je komt niet voor verrassingen te staan. Verder is onze achterban

‘We moeten in Den Haag niet aan parlementaire zelfbevelekking doen’

trouw. Om de drie zetels te behouden, moeten we ons wel inspannen. We blijven de zaaltjes in Rijssen, Hoogeveen en Zoutelande in gaan, we houden voeling met onze kiezers.

‘Ik merk wel dat gelovigen als bevolkingsgroep soms wat denigrerend worden bejegend. Zeker orthodoxe opvattingen worden bizar gevonden. Als D66 een enorme verkiezingszege zou behalen, zouden mensen niet snel naar de Veluwe stromen om tegen protestanten te zeggen: jullie horen erbij, maak je geen zorgen! Ik ervaar geen overweldigende warmte jegens het orthodoxe geloof.’

Met een zekere behendigheid benutte Van der Staaij de mogelijkheden om met zijn kleine partij invloed uit te oefenen. Op verzoek somt hij enige dingen op waaraan hij heeft meegewerkt. Zoals aanscherping van de strafbaarstelling op kinderpornografie, betere bescherming van gehandicapten, extra geld voor defensie en mantelzorg. En als permanent souvenir, niet te vergeten: de Nederlandse vlag in de Tweede Kamer.

Na de eerste twee kabinetten-Rutte verslechterde de verstandhouding met de regering. In april 2021 steunde de SGP zelfs een motie van wantrouwen.

‘Dat was een erg lastig besluit. We bezwijken zelden voor de lokroep van moties van wantrouwen, die vaak uit electorale overwegingen worden ingediend. Met gestrekte been erin gaan levert in de regel meer applaus op dan een constructieve opstelling. Maar toen had het kabinet niet de waarheid gesproken. En met de “functie elders” voor Pieter Omtzigt was ook de positie van het parlement in het geding.

‘Bij Mark Rutte zag je een zekere slijtage. Hij heeft vele kwaliteiten. Zoals creativiteit in het vinden van meerderheden. Zijn uitstekende contactuele eigenschappen kwamen hem goed van pas. Laten we het belang daarvan niet onderschatten in deze lastige tijden. Keerzijde is dat mensen zich steeds meer afvroegen waar hij nu eigenlijk voor stond. Zijn inhoudelijke profiel werd steeds bleker.’

Vuile vieze @keesvdstaaij, brand toch in de hel.’ Deze verwenning kwam in 2012 op Twitter van de kant van Claudia de Breij naar aanleiding van de afwijzing door de SGP van de juridische regeling van het duo-

moederschap. De voorman van de partij deed toen iets opmerkelijks. Hij ging kofiedrinken met de cabaretière, die samen met een vrouw een kind opvoedde.

Het was Van der Staaij ten voeten uit. Zijn opvattingen strijken progressief Nederland tegen de haren in. Zo moest de politie een extra oogje in het zeil houden toen hij had laten weten abortus ook na een verkrachting af te keuren, en werd hij bedreigd. Maar in persoonlijke ontmoetingen weet hij met zijn beminlijkheid praktisch altijd te ontwapenen.

‘Met een-op-eengesprekken heb ik positieve ervaringen. Serieus luisteren naar elkaar: dat is heel waardevol. Ik ben in het gesprek met Claudia de Breij geen millimeter van mijn principes afgewe-

‘Gelovigen worden als bevolkingsgroep soms wat denigrerend bejegend’

ken. Maar ik kon haar duidelijk maken dat ik zelf adoptievader ben en dus alles weet van het liefdevol opvoeden van een kind van wie je geen biologische ouder bent. Je kunt fundamenteel van mening verschillen en toch empathie tonen.’

Later zegde De Breij overigens weer publiekelijk de prille vriendschap op. Reden was de Nashville-verklaring, een Amerikaans document dat bekend kwam te staan als ‘anti-homo-pamflet’. ‘Het was een ingewikkelde situatie. Ik had die verklaring niet ondertekend, maar heb de strekking later wel ondersteund. De storm die opstak, raakte mij persoonlijk. Maar wat in de verklaring stond, sloot geheel aan bij klassiek-christelijke noties over het belang van het huwelijk als levenslang verbond tussen man en vrouw.’

In de zogeheten vrouwenkwestie leek Van der Staaij als partijleider de kool en de geit te sparen. Zelf noemt hij zijn optreden liever behoedzaam. ‘De meningen over de rol van de vrouw lopen bij ons enigszins uiteen, net zoals over vaccinaties. Ik heb geen kant willen kiezen. Ik zag het als mijn rol zo samenbindend mogelijk op te treden. Ieder mag zijn persoonlijke keuze maken.

‘Roerend eens zijn we het wel in onze afkeer van dwang van buitenaf. In haar oorsprong is de SGP in zekere zin een protestpartij. Een partij die in verzet komt tegen de inperkingen van vrijheden door de overheid. Dus ook tegen een

staat die wil bepalen of wij vrouwen op de lijst zetten of ons laten inenten.’

Uiteraard komen uit de mond van Van der Staaij geen nare woorden over collega’s. Ook niet over de winnaar van de verkiezingen, hoewel deze sprak van een ‘nepparlement’, een diskwalificatie die de rasparlementariër van de SGP tegen de borst moet stuiten. Voor andere standpunten van Geert Wilders kan hij meer begrip opbrengen. Zo riep de SGP al vroeg op tot terughoudendheid bij de bouw van moskeeën. En Van der Staaij merkte in zijn boek *Woord houden* op dat de groei van de islam christenen alleen maar kan verdrieten.

‘De islam heeft een duistere, gewelddadige kant die haaks staat op christelijke opvattingen, en speelt een donkere rol bij de terreur van Hamas en andere conflicten in het Midden-Oosten. De islam gunt christenen ook weinig ruimte.

‘Wilders heeft een goede neus voor multiculturele problemen. Zijn verkiezingszege laat zien dat migratie sterk leeft bij kiezers. Mijn partij heeft al vaak moties gesteund voor een restrictiever asielbeleid. Dat komt maar niet tot stand. Ik heb op dit terrein mijn woordvoerschap opgegeven. Ik wil niet cynisch worden. En dat is mij in 25 jaar redelijk gelukt, denk ik. Maar bij het asielbeleid blijven we maar rondjes draaien. Om de paar jaar stellen we vast dat het terugkeerbeleid een zwakke plek vormt, dat meer opvang in de regio nodig is, dat de procedures korter en sneller moeten. Vervolgens gebeurt er weinig tot niets.

‘Van belang is het om rekening te houden met de draagkracht van een samenleving en met “de vloek van de goede daad”. Ruimhartigheid in het asielbeleid, hoe goed bedoeld ook, kan ontwrichtend werken. Ik weet dat de ChristenUnie een restrictiever beleid onchristelijk en onbarmhartig vindt. De meningen verschillen over wat bijbelse normen zijn, dat klopt. Het Woord van God is een onfeilbare gids, maar geen praktisch handboek voor de politiek.

‘Naarmate ik minder stevig bijbelse grond onder mijn voeten voel, ben ik voorzichtiger met verwijzingen naar het Woord van God. Je mag Hem niet voor je karretje spannen om je eigen feilbare politieke inzichten uit te dragen. Ik bid vaak om wijsheid. En ik ervaar de leiding van God. Maar uiteindelijk ben ik zelf verantwoordelijk voor mijn keuzes.’ **EW**

EW

Blijf op de hoogte met **EW**

EW is met afstand het grootste opinieplatform van Nederland en schept orde in de informatie-chaos: nuchter, onafhankelijk en met een brede kijk op de actualiteit. Bekende columnisten en opiniemakers duiden voor u de situatie in de wereld en de invloed daarvan op uw eigen leven. Neem nu een abonnement met **ruim 50% korting** en blijf op de hoogte van de actuele politieke ontwikkelingen.

8
NUMMERS
VOOR MAAR
€ 25

Elke week de nieuwste editie in uw brievenbus en digitaal via onze website én de app. Dit abonnement stopt automatisch.

Scan de **QR code** of ga naar
ewmagazine.nl/formatie

EW *Eerst de feiten.*

